Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIX. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 14, 1938, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., TOREK, 8. DECEMBRA (DEC. 8), 1936. Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 241

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

NGLEŠKA VLADA SE UMIČE PRED EDVARDOM

araščajoče simpatije za upornega kralja poparile vlado

LI SE RAZVIJE SOCIALNA KRIZA?

London, 7. dec.—Kronska kri- Velike Britanije, katero je iz- kralj Edvard s svojo lju- nijo do Američanke Wally psonove, še ni končana in ga znamenja kažejo, da se da razvije v veliko politično socialno krizo.

Baldwinova torijska vlada še upognila rebelnega kralja. narobe: včeraj je vlada iz- šila korak nazaj, ko je umak- ultimat, da se mora Edvard 36 urah odločiti, če se odpove eričanki ali prestolu, kajti jega ne more imeti. Edvard dobil dovolj časa za odločitev, vse kaže, da se Edvard ne ra odločiti za prvo in ne za go — on hoče oboje.

Kralj je dobil korajžo, ko so čele naraščati zanj simpatije preprostega angleškega ljudstva, tero vidi v njem demokrata in vojega prijatelja. Te simpati- se izražajo v spontanih de- nstracijah. Ves dan včeraj so valile množice ljudstva po ondonu v bližini kraljevske pa- Buckingham in odmevali so lici "Dol z Baldwinom! Mi hoče- Edvarda!"

Policija je tu pa tam hotela gnati množice, tedaj so pa ice začele prepevati kra- ko himno in policija je mo- stati kot pribita in salutira- množicam.

Edvard dobiva na svojo stran vedno več delavskih voditeljev, ki so zadnji teden še omahovali, toda danes odprto zahtevajo, naj vlada umakne zahtevo abdikaci- je in se pomiri s kraljem. Na njegovi strani so liberalci in ve- liko število torijev kot sta lord Beaverbrook in Winston Chur- chill. Celo londonski katoliški dnik The London Tablet se vprašuje, kako je to, da angli- kanska cerkev dovoljuje poroko navadnim osebam z razporočen- ci ali razporočenkami, kralju pa tega noče dovoliti. Iz političnih rov ima kralj tudi simpatije katoličanov v Angliji.

Proti Edvardu je poleg puri- tanskega Baldwina in njegovih ministrov brez malega vsa ari- stokracija in vodstvo državne angličanske cerkve; proti Edvar- du so tudi finančni in industrij- ski mogotci, ki sovražijo kralja zaradi njegovih rednih obiskov londonskih slumov in rudarskih naselbin v Južnem Walesu in zdaj vidijo priliko, da se znesejo nad njim.

Če bo Edvard vztrajal, da ne pusti Američanke in ne prestola, tedaj bo Baldwinova vlada vse- kakor podala ostavko in kralj poveri sestavo nove vlade kate- remu svojemu prijatelju. Če po- tem parlament strmoglavi to vla- do, bo parlament razpuščen in vršile se bodo nove volitve, ki še- le odločijo, ali ima vladar pra- vico oženiti se po svoji mili vo- lji ali se mora pokoriti vladi in cerkvi.

Zdi se, da Edvard lahko izzove politično in socialno krizo v An- gliji, kakršne Anglija že ni vi- dela več stoletij, če ima dovolj energije in če dobi dovolj pod- pore od ljudstva.

Trockij dobil prost vstop v Mehiko

Mexico City, 7. dec. — Mehiška vlada je dovolila Leonu Trockiju, da lahko pride v Mehiko in ostane tamkaj kolikor časa hoče s pogojem, da se bo držal zakonov in se ne bo vtikal v mehiške politične in socialne zadeve. Trockijeva doba bivanja na Norveškem kmalu poteče in vsekakor se je obrnil na Mehiko s prošnjo za naselitev.

Madridske čete prodirajo dalje

Okupirale so nadaljnja predmestja

Madrid, 7. dec. — Španska delavska milica je včeraj reokupirala Anover de Tajo na južni strani Madrida; dalje je okupirala San Tolis v sektorju Guadalajare in zdrobila fašističen napad v guadaramskih hribih severno od glavnega mesta. Čez tisoč fašistov je bilo ubitih pri njihovih ponovnih napadih na zapadna madridska predmestja, a tudi vladne čete so imele precej izgub.

Zračni napadi na Madrid se nadaljujejo in pretvarjajo nadaljnje hiše v razvaline, toda vladni letalci tudi ne mirujejo in včeraj so zbili na tla dva fašistična aeroplana. Nadalje je vladna letalska flota ves dan bombardirala fašistične železniške postojanke v ozadju njihove fronte, da raztrga koncentracijo sovražnih čet.

Kakor položaj zdaj stoji, pričakuje španska vlada nove fašistične ofenzive. Franco je dobil obilno pomoč v moštvu iz Nemčije in Italije in to pomoč bo nedvomno izrabil za nove napade. Vlada je tudi izvedela, da je Mussolini poslal Francu nadaljnjih 40 Capronijevih bombnih letal. Madridsko socialistično glasilo Claridad piše: "Franco je že premagan! Zdaj je treba še premagati Hitlerja in Mussolinija!"

Ofenziva ljudske milice na severu Španije je zadnja dva dneva nekoliko ponehala zaradi mrzlega vremena. Vsi fašistični protinapadi so bili zdrobljeni.

Moskva, 7. dec. — Pravda poroča, da so španski fašisti izpustili ruski tovorni parnik, ki je bil zadržan zadnji petek v gibraltarski ožini. Ladja je vozila les v Casablanco v francoskem Maroku. Fašisti so že nadlegovali sedem sovjetskih parnikov v španskih vodah in Pravda se zelo jezi na to "piratstvo".

Pariz, 7. dec. — Francoska zbornica je v soboto dala zaupnico Blumovi vladi s 350 proti 171 glasovom, ko so komunisti izzvali krizo zaradi vprašanja nevtralnosti glede Španije. Komunisti so predlagali, da se Francija odprto postavi na stran španske ljudske vlade kakor sta se postavili Nemčija in Italija na stran španskih fašistov. Ko pa je prišlo do glasovanja o tej zadevi, so se komunisti vzdržali glasovanja. Francija torej še ostane nevtralna.

Pogajanja v steklarski stavki

Električarji podprli kampanjo Lewisovega odbora

Toledo, O., 7. dec. — Tu so se pričela pogajanja med uradniki Libbey-Owens-Ford Glass Co. in predstavniki Zveze steklarskih delavcev, kateri načeluje Glen W. McCabe, glede končanja stavke v Ottawi, Ill., ki je izbruhnila zadnjo sredo in je morala kompanija ustaviti obrat. Kompanijo zastopata John D. Biggers, predsednik, in David Goodwillie, podpredsednik.

Stavkarji zahtevajo zaprto delavnico, zvišanje mezde deset odstotkov in "checkoff" (pobiranje unijske članarine po kompaniji). Potek pogajanj kaže, da bo družba pristala na te zahteve. Slične zahteve so delavci predložili Pittsburgh Plate Glass Co., ko so zastavkali v njenih tovarnah v Pittsburghu pred petimi tedni, a jih je družba odklonila.

New York, 7. dec. — Eksekutiva unije United Electrical & Radio Workers of America je včeraj sklenila, da bo podpirala organizatorično kampanjo, katero vodi Odbor za industrijsko organizacijo, da organizira delavce v industrijah masne produkcije v industrijski uniji. Odboru načeluje John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA.

Unija električarjev in radijskih delavcev je naznanila, da bo pričela z organizatorično kampanjo najprej v severnem delu države New Jersey, da potegne okrog 275,000 delavcev v industrijsko unijo.

SOVJETSKA UNIJA DOBILA NOVO USTAVO

Velikanske demonstracije v Moskvi

ODGOVOR NEMČIJI IN JAPONSKI

Moskva, 7. dec. — Okrog dva milijona delavcev je včeraj paradiralo na Rdečem trgu v Moskvi, ko je bila nova sovjetska ustava javno proglašena, manjše demonstracije pa so se istočasno vršile po vsej Rusiji. Vseunijski kongres sovjetov je odobril ustavo, ki med drugim določa ustanovitev dveh zbornic parlamenta, splošne in direktne volitve, versko svobodo, svobodo tiska, govora in zborovanja ter zaščito privatne lastnine, zadnjo soboto.

Razen Stalina so vsi visoki sovjetski uradniki opazovali parado z odra na Rdečem trgu. Stalinova nenavzočnost ni bila pojasnjena, a je najbrž ostal v svojem uradu iz bojazni pred prehladom. Dan je bil namreč mrzel in gosta megla je ležala nad Moskvo.

Nikita Krušof, načelnik moskovskega odbora komunistične stranke, je imel glavni govor, v katerem je poveličeval novo ustavo, o kateri je rekel, da je svetilnik delavcem vsega sveta. "Moskva čestita delavcem, ki so dobili novo ustavo," je rekel Krušof. "Ko je bila ratificirana, se je uresničil sen stoletij. Fašisti in kapitalisti vidijo prihajajočo nevarnost. Ako nas bodo napadli, bomo imeli zaveznike prav v tistih državah, ki se bodo borile proti nam. Delavci v teh državah bodo prijatelji socialistov v Sovjetski uniji."

Krušof je govoril v ruščini, toda njegove besede so bile takoj prevedene v francoščino, angleščino in druge jezike in oddane po radiu po vsem svetu.

Nova ustava je tudi utrdila vojaško zvezo med Sovjetsko unijo in Francijo in je odločen odgovor Nemčiji in Japonski, ki sta nedavno sklenili dogovor, kateri govori o skupni borbi proti komunizmu. V smislu posebne določbe v ustavi sovjetska vlada lahko napove vojno, "ako to zahteva potreba." Dalje določa ustanovitev komisarijata vojnih industrij, ki bo koncentriral vse aktivnosti militaristične obrambe.

Osrednjemu eksekutivnemu odboru je bil poverjen razpis volitev, pri katerih bodo državljani izvolili poslance v parlament, ki se bo imenoval vrhovni svet in ga bosta tvorili dve zbornici. Ta bo izbral 37 članov, ki bodo opravljali zakonodajne funkcije, kadar parlament ne bo zboroval. Ta bo za vse akcije odgovoren vrhovnemu svetu.

Nova ustava daje splošno in enako volilno pravico vsem državljanom in deležni je bodo duhovniki kakor tudi člani starega plemstva. Vlada bo do gotove meje ščitila pravico privatne lastnine. Nobenemu se ni treba bati, da bo država konfiscirala njegovo hišo in drugo imetje, toda velike industrije bo še nadalje lastovala in obratovala država.

Domače vesti

Spet nesreča pod zemljo

Midway, Pa. — Pri delu v premogovniku se je pobil rojak Anton Potočnik. Nahaja se v bolnišnici Mercy v Pittsburghu.

Novice iz Johnstowna

Johnstown, Pa. — Dne 2. t. m. je tukaj umrl Jos. Miklavčič, star 73 let in rojen v Dragah pri Št. Vidu na Dolenjskem. V Ameriki je živel čez 40 let in tu zapušča ženo in šestero odraslih otrok. Bolehal je mnogo let na rudarski bolezni in izčrpanosti. Bil je član društva 82 SNPJ. — Dalje je umrl Anton Kosmatin, star 39 let in teden dni kasneje mu je sledila njegova mati v starosti 70 let, kmalu potem je pa umrl še njen najstarejši sin Jos. Kosmatin, ki zapušča ženo in sedem nedoraslih otrok. Vse tri je pobrala pljučnica. Družina je prišla leta 1903 iz Nemčije. — Če še prištejemo Jos. Hreščaka, starega 33 let in Antona Dimica, je naša naselbina izgubila v enem mesecu šest oseb, ki so vse, razen Miklavčiča, umrle za pljučnico. — Slovensko pevsko društvo Jugoslavija in hrvaško pevsko društvo Rodoljub priredita velik skupni koncert v Slovenskem delavskem domu na Moxhamu.

Novi grobovi v starem kraju

Reading, Pa. — Žena Johna Pezdirca, članа društva 606 SNPJ, je prejela žalostno vest, da je v Črnomlju v Beli Krajini umrl njen oče Janez Planinc v starosti 82 let. V mladih letih je bil "nemškutar" in to mu je pripomoglo do večjega posestva. V Ameriki zapušča sina in štiri hčere, v starem kraju pa sina in tri hčere.

Slickville, Pa. — Frank Medvešek, predsednik društva 379 SNPJ, je prejel žalostno vest, da je na Kalu pri Št. Janžu na Dolenjskem umrla njegova mati, roj. Prijatelj, v starosti 76 let. V Ameriki zapušča sina, v stari domovini pa hčer, ki je žena sodnega sluge v Žužemberku.

Vesti iz Clevelanda

Cleveland. — Zadnje dni je umrla Mary Miklavčič, roj. Sraj, stara 61 let in doma iz Srnova pri Primskovem. V Ameriki je bila 38 let in tu zapušča moža, sina in dve hčeri. — Umrl je tudi Fr. Tomažin, star 67 let in rojen v Kukmaku pri Velikih Laščah. V Ameriki je bil 37 let in zapušča ženo, sina in hčer. — Zadnjo soboto se je pri avtni vožnji smrtno ponesrečil Sam Lončar, star 42 let.

Moskva odklonila apel Hitlerjeve vlade

Moskva, 7. dec. — Maksim Litvinov, sovjetski komisar za zunanje zadeve, je odbil apel Hitlerjeve vlade, naj dovoli nemškim uradnikom obisk 35 Nemcev, ki so bili vrženi v ječo v Moskvi in drugih mestih na obtožbo zarote proti sovjetskemu režimu. Apel moskovski vladi je naslovil Frederic von der Schulenburg, nemški poslanik v sovjetski Rusiji. Poslanik je zaeno vprašal za dovoljenje, naj bi člani njegovega poslaništva in nemški konzuli obiskali druge Nemce, ki so v ruskih zaporih in še niso prišli pred sodišča. Litvinov je na to odgovoril, da ne more dati dovoljenja, ker preiskava proti tem jetnikom še ni bila končana.

Mraz pod ničlo objel Združene države

Chicago, 7. dec. — Prvi val mraza pod ničlo v nastopli zimi je prišel sinoči iz Kanade in pokril ves severozapad in centralni zapad Združenih držav. Včeraj zjutraj je še bila voda in snežena brozga po ulicah, popoldne je pa temperatura padla več ko 30 stopinj in brozga se je spremenila v ledeno skorjo. V Chicagu je bilo danes zjutraj dve pod ničlo, v predmestjih pa celo 6. Najmrzlejši kraj v Združenih državah je bil Havre, Mont.: 28 pod ničlo.

OGLEJTE SI LEPE PLAČICE AVTNIH KNEZOV

Dobivajo jih, ker imajo izvrstno unijo

DELAVCI NE ZAHTEVAJO TAKIH PLAČ!

Chicago.—American Iron and Steel Institute, unija jeklarskih magnatov, si na vse načine prizadeva, da bi preprečila organiziranje jeklarskih delavcev v lastni uniji. Magnatje to delajo, ker se zavedajo, da bi potem ne mogli toliko izkoriščati jeklarskih delavcev, katerim zdaj mečejo le mizerne drobtine. Sami so dobro preskrbljeni in prejemajo poleg dividend sijajne plače. Jeklarski delavci naj jih primerjajo s sledečimi plačami, računane po osem ur na dan in 50 tednov dela na leto:

Chas. M. Schwab, predsednik Bethlehem Steel Corp., prejema $125 na uro, $1000 na dan in $250,000 na leto.

Myron Taylor, predsednik United Steel, prejema $83.39 na uro, $687.12 na dan in $166,786 na leto.

Geo. G. Crawford, predsednik (v pokoju) Jones & Laughlin Steel Corp. ima $125 na uro, $1000 na dan in $250,000 na leto.

E. R. Crawford, predsednik McKeesport Tin Plate, $112.70 na uro, $901.60 na dan, $225,416 na leto.

Tom Girder, predsednik Republic Steel, $70.39 na uro, $563.12 na dan, $140,778 na leto.

I. E. Block, predsednik Inland Steel, $30 na uro, $240 na dan, $60,000 na leto.

George Verity, predsednik American Rolling Mill, $34.56 na uro, $276.48 na dan, $69,124 na leto.

E. T. Weir, predsednik National Steel, $26.84 na uro, $214.72 na dan, $53,671 na leto.

H. E. Sheldon, predsednik Allegheny Steel, $55.85 na uro, $446.80 na dan, $111,704 na leto.

Henry A. Roemer, predsednik Sharon Steel, $44.50 na uro, $356 na dan, $89,000 na leto.

Frank Purnell, predsednik Youngstown Sheet & Tube, $30 na uro, $240 na dan, $60,000 na leto.

Wm. W. Holloway, predsednik Wheeling Steel, $22.24 na uro, $177.92 na dan, $44,486 na leto.

Van A. Bittner, vodja jeklarske kampanje v čikaškem distriktu, ki je objavil te številke, pravi, da jeklarski delavci ne zahtevajo tako visoke lestvice kakor jo prejemajo člani bossovske unije. Zahtevajo le take mezde, da se bodo lahko pošteno preživeli, vzgojili in dali otrokom dobro izobrazbo ter prišli do lastnih domov.

Naciji izpuste ameriškega mornarja

New York. — Iz Nemčije je prišla vest, da bodo nacijske oblasti še ta mesec izpustile Lawrenca Simpsona, ameriškega mornarja, ki je bil obsojen na večletno ječo radi antinacijske literature, katero so našli pri njem. Poslan bo nazaj v Ameriko. Do tega jih je prisilila antinacijska propaganda v Ameriki.

Tiskarska unija kupila dnevnik

White Plains, N. Y. — Tiskarska unija, kateri predseduje Chas. P. Howard, je na javni dražbi kupila tukajšnji list White Plains Daily Press za $89,000. Takoj so se pričele širiti govorice, da bo list porabil za svoje glasilo Odbor za industrijsko organizacijo, kateremu tajnikuje Howard, toda v Washingtonu so to zanikali.

Parnik z živili odplul proti Alaski

Vprašanje vladnih subvencij parobrodnim družbam

San Francisco, Cal., 7. dec. — Prvi parnik, natrpan z živili, je z dovoljenjem stavkovnega odbora mornarskih delavcev odplul iz Seattla, Wash., proti Alaski, kjer je že občutno pomanjkanje živil zaradi stavke mornarjev, ki je paralizirala pomorski promet ob zapadni obali.

Stavkarji so včeraj razpečavali letake z naslovom: "Kupi parnik in kopiči bogastvo." To je bila sugestija, da poleg velikih parobrodnih družb tudi drugi lahko dobijo posojilo od federalne vlade za financiranje gradnje parnikov, nakar bodo deležni še vladnih subvencij v zvezi s prevažanjem pošte. V letaku so bile omenjene tri velike kompanije — Matson, Dollar in American Hawaiian Lines. Vse prejemajo vladne subvencije, a kljub temu nočejo pristati na zahteve unijskih mornarskih delavcev.

Unija stalno poudarja, da vladne subvencije krijejo vse obratovalne stroške parobrodnih družb, zato lahko grmadijo velike dobičke. Družba Matson je obdolžena, da je zniževala mezde mornarskim delavcem, čeprav se je njen profit stalno večal.

Unija telegrafistov in radiooperatorjev je naznanila, da bo obnovila pogajanja z delodajalci, dočim so se vse druge unije, ki so zavojevane v stavki, pripravile na velike demonstracije. Pohoda, ki so ga aranžirale unije v San Franciscu v nedeljo, se je udeležilo okrog 20,000 delavcev. Jutri se bo vršil v tem mestu masni shod in unije pričakujejo, da se ga bo udeležilo več ljudi nego nedeljskega pohoda po ulicah San Francisca.

Amerika predlaga nevtralnostni pakt

Liga narodov ameriških republik

Buenos Aires, 7. dec. — Delegatje Združenih držav so na panameriški konferenci, ki se vrši v tem mestu, predlagali sklenitev nevtralnostnega pakta, ki naj bi povezal vse republike na ameriškem kontinentu. Pakt naj bi izražal ideale, ki sta jih izrekla predsednik Roosevelt in državni tajnik Cordell Hull, načelnik ameriške delegacije na panameriški konferenci, zaeno pa naj bi baziral na nevtralnostnih teorijah Združenih držav.

Washingtonska delegacija se ne navdušuje za načrt ameriške Lige narodov, kakršno je sugestirala dominikanska republika. Po mnenju delegacije vsebuje načrt provizije, ki so v nasprotju s političnimi smernicami Združenih držav.

Nevtralnostni načrt, za kakršnega se ogreva predsdink Roosevelt, predviduje poravnavo mednarodnih diferenc na miren način. Nevtralnostni odbor naj bi tvorili zunanji ministri ameriških držav in ti naj bi reševali vsa sporna vprašanja, ki bi ogražala skupne interese. V slučaju izjalovljenja pogajanj bi vsaka podpisnica nevtralnostnega pakta določila smernice svoje politike, razglasila embargo za izvoz orožja in prepovedala dajanje posojil in kreditov vsaki ameriški državi, če bi se zapletla v vojno.

Odrezani siamski dvojček naglo umrl

New York, 7. dec. — Simplicio Godino, 20-letni siamski dvojček, ki je bil pred dvema tednoma odrezan od svojega mrtvega bratca, umrlega za pljučnico, je v soboto nepričakovano umrl za vnetjem hrbtenice.

NOV KORAK MEHIKE V SOCIALIZACIJO

Dobila je zakon za socializacijo industrij

VLADA KORAKA SREDNJO POT

Mexico City. — Z novim federalnim zakonom, ki omogoča socializiranje industrij, se je Mehika postavila na čelo najnaprednejših držav. S tem zakonom je vlada podvrgla javni domeni (eminent domain) vso privatno svojino, ki služi javnim potrebam.

Po sprejetju tega zakona je časopisje v Združenih državah pisalo, da bo Mehika "zasegla privatno svojino." In ljudem, ki žive od dela drugih rok, je najbrž zagomazelo po hrbtu, posebno še onim, ki imajo investicije v Mehiki. Minister narodne ekonomije Sanchez Tapia je domače in tuje kapitaliste sicer zagotovil, da se jim ni treba nič bati tega zakona, toda strašilo je vseeno.

V principu ta zakon sliči agrarnemu zakonu, ki je bil prvotno sprejet v revoluciji 1915 in je pozneje postal znani 27. člen ustave. Ta člen daje vladi pravico za ekspropriacijo zemlje in proglaša vse naravno bogastvo za javno posest. Po tem zakonu je vlada razdelila že precej zemlje med kmete, katero je odvzela veleposestnikom. Zemlje ne konfiscira direktno, ker plača zanjo z državnimi bondi. Na trgu pa ti bondi zdaj nimajo dosti vrednosti.

Novi zakon sliči tudi podobnim zakonom, ki so jih sprejele nekatere mehiške države v zadnjih letih. Ti zakoni dajejo državnim vladam pravico do zasege druge lastnine kot zemljo, za kar so lastniki odškodovani. Prva država, ki je dobila tak zakon, je bila Michoacan. Zakon je dobila 1930, ko je bil sedanji predsednik Cardenas njen governer. Leta 1931 ji je sledila Veracruz. Leta 1934 je država Yucatan sprejela še bolj radikalno postavo, katera ji daje pravico delne ali popolne zasege velikih konopeljskih plantaž v svrho poljedelskih zadrug in poljedelskih strojev. Slednje se zgodi, ako plantaže ne marajo posoditi zadružnim kmetom svojih strojev. V takem slučaju vlada v Yukatanu zaseže stroje, določi odškodnino zanje in način odplačevanja.

Novi zakon daje slično moč federalni vladi. Zakon poverja preds. Mehike, da sme zaseči privatno svojino (1) za javne potrebe, (2) za promovinarje plodosnega izkoriščanja in razvijanja naravnih zakladov, (3) za konserviranje podjetij, ki so potrebna za javno blaginjo in (4) za preprečenje privatnega grabeštva ali monopoliziranja v interesu nekaterih in škodo ljudstvu, kar povzroča krivično delitev bogastva.

Razvidno je, da po tem zakonu predsednik lahko socializira vso Mehiko — vsako podjetje in vsako industrijo. Na podlagi tega zakona lahko Mehika ustanovi delavsko državo. To vsaj v teoriji. V praksi pa mora računati na mogočnega kapitalističnega soseda na severu in tudi na Anglijo in nekatere druge države. Minister narodne ekonomije Sanchez Tapia je gotovo imel to v mislih, ko je zagotovil kapitalistični svet, da se mu tega zakona ni treba bati. V sedanjem štadiju razvoja bo vladi služil bolj za bič, s katerim naj prepreči preveliko izkoriščanje delavcev.

Zakon določa tudi proceduro, po kateri predsednik lahko zaseže privatno svojino. V vsakem slučaju mora navesti vzrok

(Dalje na 5. strani.)

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (razen Chicaga) in Kanado $5.00 na leto, $2.50 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $5.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drama, pesmi itd.) se vračajo pošiljatelju le v slučaju, da je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju, na primer (Nov. 30, 1926), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Ameriška civilna vojna

J. Edgar Hoover, šef federalne tajne policije v Washingtonu, je zadnje dni opozoril ameriško javnost na "civilno vojno", ki traja brez prestanka v Združenih državah. To je vojna z zločinskimi elementi.

Kakor poroča Hoover, je to zelo obsežna vojna, ki stane Združene države okroglo petnajst milijard dolarjev na leto, tu pa niso vštete izgube življenj in lastnine. Število aktivnih zločincev vsake vrste je danes večje kot je znašalo število vseh prostovoljcev, ki so se vpisali v ameriško armado med svetovno vojno.

V tej "armadi" zločincev je samo dečkov in deklic, ki še niso polnoletne, čez 700,000. Vsakih 20 sekund se kje v Ameriki izvrši večji zločin in vsak dan je povprečno 35 ljudi umorjenih. Lani je bilo v spopadih s federalnimi detektivi blizu 400 zločincev ubitih in na stotine jih je vsako leto obsojenih v zapor, ali vse to nič ne pomaga; zločinska "armada" stalno narašča.

Šef Hoover se huduje nad starši in brezvestnimi odvetniki ter politiki, češ, dokler bodo starši slabo vzgajali otroke in dokler bodo grabežljivi advokatje in moralno pokvarjeni politiki ščitili hudodelce proti dobremu plačilu, ni upanja, da bo ta "civilna vojna" kdaj končana.

Stara navada je že, da se odgovornost za propadlo mladino nalaga staršem, ki v ogromni večini ne morejo biti odgovorni. Šef Hoover je v svojem naštevanju vzrokov zločinstva pozabil na — gospodarske in socialne razmere, ki so glavni faktor. Iz teh razmer izvirajo zločinci, kriminalni odvetniki in kriminalni politiki — kakor izvirajo tudi rešpektirani raketirji in šarlatani, ki žive na račun drugih ljudi. Razlika je le, da navadni zločinci krenejo po "krajši poti", ki je nepostavna, dočim rešpektirani lopovi hodijo po postavnih ovinkih.

Nemogoče je, da bi Amerika imela svobodo individualnega denarnega izkoriščanja in da bi istočasno bila prosta navadnih sleparjev, tatov in roparskih ubijalcev, kajti oboje je med seboj povezano. Devetdeset odstotkov vseh zločinov v Ameriki je izvršenih zaradi denarja — in to je v zvezi z izkoriščevalskim sistemom, ki se po sodbi burboncev ne sme zavreči, ker ga je baje postavil sam Bog . . .

Dokler se bo Amerika trdovratno držala privatnega kapitalizma, toliko časa bo morala tudi trpeti "civilno vojno" z zločinskimi elementi. Nemogoče je imeti potico hkrati na mizi in v želodcu.

Angleški kralj plačuje

Ne vemo v tem momentu, kaj se bo zgodilo z angleškim kraljem Edvardom, ki je prišel v konflikt z lastno vlado, plemstvom in cerkvijo Anglije zaradi svoje ženitve, vemo pa toliko, da vsega tega ropota ne bi bilo, če bi se Edvard držal hinavskih tradicij monarhov.

Edvard bi se lahko oženil s kakšno idiotsko kraljevsko bunko, kakršnim je še nekaj na razpolago v Evropi, poleg te bunke bi pa lahko ljubil Waliy Simpsonovo in še katero drugo — in vse bi bilo v redu na dvoru Anglije. "Bog živi kralja!" bi vsak čas vzklikali angleški podaniki in angličanski škofje in nadškofje bi ga vsak čas obsipali z blagoslovi ne glede na to, koliko konkubin bi imel poleg žene.

Dvorne konkubine (priležnice ali metrese) so že stara reč. Ne vemo, če je bil kateri monarh brez njih in nihče se ni zgražal. O pokojnem Francu Jožefu pišejo, da je imel cel trop konkubin, toda njegova cesarica je bila bavarska princesa. Živel je po pravilih! Kralj ali cesar se mora oženiti iz vladarske hiše, potem naj pa dela, kar hoče. Avstrijski kronprinc Rudolf se je tudi oženil iz belgijske vladarske hiše, ampak umrl je v objemu češke baronice in katoliška cerkev ga je — morilca in samomorilca! — pokopala z največjim pompom in še danes dunajski kapucinarji prižigajo sveče na njegovi krsti.

Zdi se pa, da je angleški kralj pošten človek, ki ne mara konkubin in ki sovraži hinavsko dvojno moralo za monarhe. Edvard hoče odprto živeti z žensko, v katero je zaljubil brez ozira na to, da je tista ženska navadna Američanka, ki je bila že dvakrat ločena. To je pa v očeh visokorodnih moralističnih hipokritov strašen greh — in Edvard mora biti kaznovan za svojo demokratično predrznost.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Iz pionirskih dni

Biwabik, Minn. — Iz te naše bolj revne naselbine se le redkokdaj kaj sliši. Naj se torej jaz oglasim, dasi nimam posebnih novic. Dela ni veliko in drugo je vse po starem. Zdaj po volitvah opažam na ljudeh, da imajo bolj zadovoljne obraze.

Rad čitam naš delavski list Prosveto, kjer je mnogo veselih in vsake vrste zanimivih stvari — o plesih, petju itd. Ko sem bil jaz mlad, je tudi mene taka stvar veselila. Tudi jaz sem spadal k pevskemu društvu tukaj in v stari domovini. Bilo je 1907, ko smo tukaj ustanovili pevsko društvo pod imenom "Salunska obleka". Naj nekoliko opišem, kako je prišlo do tega.

Bilo je 1906, ko sem prišel jaz in še nekaj drugih iz stare domovine. Eno leto pozneje je prišlo še nekaj takih, ki smo v starem kraju skupaj peli. Ravno tisto dobo je tukaj župnikoval rev. Salovon, ki je tudi rad pel. Imel je bratranca, ki je znal igrati piano ali "orgle". Vsled tega je bil tudi naš pevovodja. Ko je omenjeni duhovnik izvedel, da smo mi Kraševci dobri pevci, je neko soboto poslal k nam svojega bratranca, naj pridemo zvečer k njemu, da poskusimo, če bi lahko peli drugi dan v cerkvi.

Ko pridemo zvečer do njega, je bil zelo zadovoljen in nam takoj postregel z vinom, potem pa hajd na skušnjo v cerkev. On je šel pred oltar, mi pa na kor. Pred oltarjem se je pričel sukati s peto mašo. Pričel je s tistimi latinskimi besedami — Dominus vobiscum itd — mi smo mu pa odgovarjali. Ko je videl, da smo porabni, je nas povabil, naj pridemo takoj drugi dan v cerkev k mašnemu petju. Mi mu obljubimo, nakar se poslovimo od njega.

Namesto, da bi šli vsak na svoj dom ter se pripravili kakor se spodobi, smo šli pa v salun, kjer smo pili celo noč. Ko je prišel čas, da bi šli v cerkev na naše opravilo, je nastala smola, ker nismo bili v nedeljskih oblekah. Iz zagate so nas rešili salunar in njegovi "boarderji", ki so nam dali, kar je vsak rabil za silo — svoje obleke. Tako je naše pevsko društvo dobilo ime "Salunska obleka". Mnogo bi o tem še lahko povedal, toda naj za enkrat zadostuje, mogoče drugič kaj več. Pozdrav vsem čitateljem Prosvete. **Frank Karish, 211.**

Občni zbor Cankarjeve ustanove in "Hlapec Jernej"

Cleveland. — V soboto zvečer dne 28. nov. se je tukaj vršil občni zbor Cankarjeve ustanove. Odbor, društveni zastopniki in posamezni ustanovni člani so se zbrali skupaj, da postavijo trden temelj tej važni kulturni ustanovi. Navzočih je bilo okoli 60 društvenih zastopnikov in več posameznih članov.

Zborovanje je otvoril podpredsednik Vatro Grill, ker se radi nočnega dela ni mogel udeležiti predsednik Louis Kaferle. Za predsednika zborovanja je bil izvoljen Jos. F. Terbižan, za podpredsednika Louis Zorko, za zapisinkarja pa Jos. Jauch.

Provizorična pravila so bila v splošnem sprejeta kakor jih je predložil odbor. Sprejet je bil predlog, da se izmed društvenih zastopnikov in ustanovnih članov, ki so plačali $10 v ustanovni sklad, izvoli 16 direktorjev ali odborníkov. V ta odbor bo spadal tudi urednik Cankarjevega Glasnika (namen je, da se nastavi Etbina Kristana, če bo le mogoče).

Sprejet je bil tudi predlog, da se plača 20% provizije vsakemu, kateri dobi 25 ali več celoletnih naročnikov na Cankarjev Glasnik. Ako dobi manj ko 25 naročnikov, bo provizija 10%. Provizija se bo plačevala iz kampanjskega sklada, oziroma iz prostovoljnih prispevkov in preostanka priredb. Denar, ki je vplačan za naročnino in v ustanovni fond, je absolutno nedotakljiv, dokler ne prične izhajati Cankarjev Glasnik. Ta prične izhajati, kakor hitro se dobi tisoč celoletnih naročnikov in $2000 v ustanovni sklad.

To pomeni, da hočemo postaviti revijo na trdno podlago. V slučaju kakšne velike katastrofe ali poloma, kot je bil na primer finančni polom leta 1929, dobi vsak ustanovnik ali naročnik denar do penija nazaj. To je pribito! Pri tej Cankarjevi ustanovi je zdaj okrog 45 društev in organizacij. Nekaj teh je tudi izven Clevelanda, ker ta ustanova je za celo Ameriko.

Zborovanje se je vršilo v najlepši harmoniji od začetka do konca. Dobro je, da se napredni element zaveda pomena te važne ustanove. Toliko o občnem zboru Cankarjeve ustanove.

Zdaj pa nekaj o igri "Hlapec Jernej", katero je uprizorilo dramsko društvo Ivan Cankar v nedeljo dne 29. nov. v SND na St. Clairju. Igra se je pričela ob 3. popoldne, zvečer pa je bil ples. Udeležba je bila velika, zvečer skoraj še večja ko popoldne. V dvorani je bilo okoli tisoč oseb. Vsi so bili veseli in židane volje in vse se je izvršilo brez najmanjšega nemira. Največ je bilo sitnosti, ker je že zgodaj vsega zmanjkalo — razen pijače. Ne vem, kaj je delal odbor za kuhinjo. Gotovo se še od daleč ni nadejal tako veliko udeležbe. Toda kjer so ljudje agilni, je tudi uspeh!

Pred predstavo je pomen igre podal njen režiser Vatro Grill. Nato je predstavil pionirja napredne misli v naselbini Franka Somraka, ki je govoril o pomenu Cankarjeve ustanove. V svojem kratkem pa jedrnatem govoru je on veliko povedal. Škoda, ker ni imel več časa. Za njim je pozdravil navzoče jugoslovanski naseljeniški komisar Slavoj Trošt iz New Yorka. Prejšnji večer se je bil udeležil tudi občnega zbora.

Nato se je pričela igra, ki je trajala približno tri ure in pol. Lahko rečem, da nisem prisostvoval še nobeni igri, da bi bilo občinstvo tako mirno in pozorno ves čas predstave. Igra je bila izvrstno podana. Hlapca Jerneja je igral naš stari sodrug Avgust Komar. Za to veliko in težko vlogo skoraj niso mogli dobiti boljšega. Cela prireditev se je vršila v korist Cankarjevi ustanovi, radi tega tudi toliko ljudi in toliko veselih obrazov.

Anton Jankovich,
zastopnik Prosvete.

Več smisla za skupno delo!

Sharon, Pa. — Vsak, ki kaj piše v liste, je kritiziran ali hvaljen. Če je kakšno skupino ali stranko nekoliko ošvrkal, je dobil pohvalo; če je še nazaj odgovoril, je dobil še več pohvale. Navadno se reče: "Hudičevo ga je sfiksal. Prav mu je, pa naj bi bil tiho! Kaj pa pisari o naselbini, kako se imamo."

Najlepše je, če eden piše, da smo napredni; potem je vse dobro. Toda človek ne more vedno kimat in je dobro, da z baklo nekoliko posveti okoli, da se malo razsvetli napis Resnice. Kaj je naprednost, seveda vsak po svoje tolmači. Tisti, ki prav malo hita, se ne udeležuje kulturnih priredb, shodov in društvenih tej, tak človek je par stolet zadaj za sedanjim časom. Taki so največ krivi nesloge v slovenskih naselbinah. Kjer pa ni sloge, tudi naprednosti ni.

Torej naša južna stran Sharona ali Patagonija je še vedno tam, kjer je bila pred 30 leti. Kaj imamo skupnosti? Nič! Vrsto prepirov in mrženj drug do drugega. Imamo to ubogo društvo, ki životari gor in dol. In pa še tega bi ne bilo več, ako bi ne bilo vsakemu posamezniku v njegovo lastno korist.

Ustanovljeno je bilo tudi mladinsko društvo, ki je lepo napredovalo za tako malo naselbino. Toda imelo je toliko nasprotnikov in grobokopov, da se jim je želja izpolnila. To bi se ne bilo zgodilo, da ni nastala velika kriza. Še vedno je polje, da se to društvo lahko oživi. Takrat so govorili, da bo veliko bolje in lepše za vse skupaj, ako smo skupaj in da naj mladina prevzame poslovanje pri starem društvu. Sedaj, ko smo vsi skupaj, pa zopet slišimo, da imamo takega tajnika, da še slovenski ne zna dosti govoriti. Nikdar jim ni prav.

Kaj smo storili društvu v počast? Iz mnogih naselbin slišimo, da imajo pet, deset ali tridesetletne proslave društvenega obstanka. Tukaj pa ni nič. Koliko je majhnih naselbin, ki imajo pri društvih še bolj pomešane člane različnih narodnosti, toda imajo svoje domove, ki odgovarjajo njih potrebam. Pri nas ni tega. Zakaj ne? Zato ne, ker je pri nas naseljena sama nesloga. Že pol tucata shodov in sestankov je bilo v ta namen, pa je bila vedno kakšna zgaga vmes, ki je skvarila vse, kar je bilo že storjenega. Vsake vrste izgovori so bili, na primer, da bodo naši sinovi in hčere v domu vse zapravili in da je veliko bolje, da nimamo nič. Vprašam vse nasprotnike, kje so vaši in moji sinovi in hčere? Po tujih prostorih, največ po židovskih. Tam ni njihovih zaslužkov nič škoda. Da bi mi sami lastovali eno majhno stavbo, katero bi imenovali svoj dom, bi bilo dosti mladine z nami. Tujci bi jih ne potujčevali in od naših domov, društev in jednot odtegovali.

Tudi mladino moram malo okrcat. Zakaj so naše slovenske matere rodile toliko sinov, da je naselbina skoraj ponosna na število? Toda imamo li enega v najmanjšem lokalnem uradu? Ne! Za to se ne brigajo. Samo sportne igre vseh vrst imajo prednost. Jaz tudi ljubim razne sporte, toda bil bi prav ponosen, ako bi videl vsaj enega slovenskega sina v kakšnem lokalnem uradu, kjer bi zastopal našo slovensko narodnost. Ali žal, mati ga še ni rodila.

Torej stopimo vsi skupaj v naprednjaški tabor. Opustimo tiste malenkostne prepire in škodoželjnosti, pa bomo močan steber. Upoštevani bomo v vseh večjih in manjših naselbinah. Lepo je bilo slišati br. Barbiča iz Clevelanda, ki se je tako lepo izrazil o naselbini in domu v Sharonu, mi pa spimo večno spanje. Opustimo nazore naših starih očetov. Lesen plug je bil dober v svoji dobi. Zdaj, ko zemljo orjejo s traktorjem, ni več. Začnimo hoditi z duhom časa in za kolesom napredka.

O mladinskem društvu še tole: Sedanji tajnik društva 31 F. Paulenich mi je rekel, da bo še lahko dobil čarter nazaj. In to bo prav. Je še dosti mladine, ki jo lahko pridobimo k naši jednoti, če se bo obnovilo mladinsko društvo.

Joe Pavlenich, 31.

Poročilo in zahvala

Blaine, O.—Na zahvalni dan se je vršilo slavje razvitja zastave društva 155 JSKJ v dvorani Domovina na Boydsvillu v Bridgeportu. Tukajšnji naseljenci smo brezmala vsi pri tem društvu in pri društvu SNPJ. Peljali smo se z uličnо. V Bridgeportu so nas čakali člani obeh organizacij z zastavo in godbo. Nato smo skupno odkorakali v dvorano, kjer se je vršila slavnost. Spored je odprl br. Bradley in predstavil ustanovitelja Paula Ilovarja, ki je orisal društveno zgodovino. Za njim je nastopil društveni predsednik Louis Kožel, ki je bil tudi ustanovitelj. Za njim je v slovenskem jeziku deklamiral Tony Bradley in dobro izvršil svojo nalogo. Potem je Frances Glogovšek deklamirala angleško in tudi dobro izpolnila. Predstavljeni so bili botri zastave in vsak je spregovoril par besed: Paula Kaspar, Paul Ilovar, Louis Kožel in podpisana. Nato je nastopil John Rebol, predsj. društva št. 13 SNPJ, ki je malo govoril in veliko povedal. Govoril je tudi Andrej Hochevar od katoliške jednote iz Bridgeporta o težavah, ki so jih imeli z ustanavljanjem društev pred 88 leti. Nastopil je tudi okrajni komisar Anton Hočevar, ki je zanimivo govoril. Nanj so rojaki lahko ponosni. V poljskem jeziku je govoril Mike Grabecki, ki je tudi mnogo zanimivega povedal, posebno pa nam je priporočal naše podporne organizacije.

Govorniški spored je zaključil Janko Rogelj iz Clevelanda, predsednik gl. nadzornega odbora, ki je bil glavni govornik. Rogelj je fanj dečko, zgleda še mlad, četudi je v 41. letu, kakor je rekel. Njegov govor je bil zanimiv, zakar je žel velik aplavz.

Vsem skupaj gre iskrena zahvala za sodelovanje in udeležitev na tem slavju, ki nam bo še dolgo ostalo v spominu. Hvala kuharicam in vsem ostalim za darila in pomoč. Posetniki so prišli iz bližnjih in daljnjih naselbin in udeležba je bila velika. (Upam, da nisem nobenega govornika prezrla, če sem ga, prosim, da mi oprosti.) Prosveti želim obilo novih naročnikov!

Paula Glogovšek.

—Federated Pictures.

Slika kaže parado sovjetske armade v Moskvi ob priliki devetnajste obletnice rojstva Sovjetske unije.

—Federated Pictures.

Philip Murray, član Odbora za industrijsko organizacijo, govori pred avtnimi delavci v Hamtramcku, Mich.

Sadje in zobje

Uživanje sadja je eden najuspešnejših pomočkov za obranitev zob. Že davno je znano, da imajo ljudje, ki redno jedo sadje in zelenjavo, po navadi lepe zobe in da le redko trpe zavoljo zobobola. Skoraj vsi raziskovalci tujih krajev pripovedujejo, da imajo tamkajšnji domačini najlepša zobovja in da so tam zobni kamen, zobna gniloba, lomljivost zob in druge podobna obolenja redek pojav. To je umljivo, kajti ti ljudje se hranijo po večini s sadjem in zelenjavo.

V sadju je narava nakopičila pod vplivom sonca mnogo sveže življenjske sile in to spravljajo potem sadjejedci vase. Kadar žvečimo sadje, prihaja to, kakor tudi kislina iz njega v dotiko tudi z najbolj oddaljenimi zobmi. Med tem ko prevzame mesnati del sadja ulogo metača in snažilca ustne dupline in opravlja to ulogo na temeljit, čeprav rahel način, vsebuje sadna kislina v vse luknje in v mesne prostore med zobmi ter uničuje tu povzročitelje zobne bolezni. Sadna kislina pa uničuje tudi tiste izločine ob robovih dlesni, ki povzročajo tvorbo zobnega kamna in s tem nastajanje mučnih obolenj. Pri tem je treba poudariti, da sadna kislina sklenini zob ni nevarna, pač pa so baznilne soli v sadju zobni rasti zelo potrebne.

Kdor se hoče prepričati o resničnosti tega, naj použije vsak večer, preden se vleže, eno ali dve jabolki in naj potem zjutraj opazuje svoj nek. Že sveži okus, ki ga bo imel v ustih, mu bo poučil, da jabolka dobro opravljajo svoje delo, kajti o kakšnem plehkem okusu, ki ga imamo običajno zjutraj v ustih, in o slabem duhu, ki prihaja iz njih, ne bo nič ali pa le malo sledu. To bi si morale zapomniti posebno matere in skrbeti za to, da dobe njih otroci vsak večer preden odidejo spat, svoje jabolko. S tem jih ne bodo očuvale samo marsikake nevarne nalezljive bolezni, temveč jim bodo ohranile tudi lepe, zdrave zobe.

Odkod lokomotiva?

Razvoj parne lokomotive se je začel l. 17[illegible] s Cugnotovim parnim vozom, ki je v ostal[illegible] že pri eni svojih prvih voženj podrl neki [illegible]. Veliko senzacijo je potem povzročala T[illegible]vitchicksova parna kočija, ki je napravila s[illegible] jo poskusno vožnjo v neki božični noči. S[illegible] okrog l. 1800. pa se je začela prava zgodov[illegible] tirne lokomotive.

Kar smatramo danes za samo ob sebi um[illegible]no, pa je bilo tedaj še zelo sporno. Poskus[illegible] so izdelati celo "stopajoče" lokomotive, [illegible] tračnicam niso zaupali in so pripisovali tre[illegible] med njimi in kolesom premajhno gotovost [illegible] gibanje. Mnogi strokovnjaki so menili, da [illegible] pravi železniški promet mogoč samo s str[illegible] ki bi stali na mestu in gnali vozove s pomo[illegible] vrvi. Njih nasprotniki pa so nastopali p[illegible] tako energično za stroj, ki bi se sam premi[illegible] za locomotive engine, kakor so ga imenov[illegible] Tako je nastalo ime lokomotiva, ki je torej [illegible] kakšni bojni krik zmagovalcev.

Lokomotive ni ustvaril kakšen posame[illegible] inženir, temveč celo ljudstvo inženirjev, ka[illegible] je dejal nekoč Robert Stephenson, sloviti sin [illegible] slovitejšega očeta Georgea Stephensona. [illegible] ljudstvo so bili Angleži. V Ameriki so raz[illegible]jali lokomotivo posebno v velikost, ker so im[illegible] tam še svobodnejše gradbene razmere. Mno[illegible] druga ljudstva pa so potem sodelovala, da [illegible] dobila lokomotiva tisto dokončno aerodinam[illegible] no obliko, v kateri jo pozna najnovejši čas.

Higiena v mokrem vremenu

V mnogih lokalih, posebno v kavarnah [illegible] restavracijah vlada v mokrem vremenu zop[illegible] zatohlo vlažen zrak. Povzročajo ga poseb[illegible] mnogi mokri dežniki, klobuki, površniki, galo[illegible] sploh tako zvana garderoba, ki je obešena [illegible] mnogih lokalih ob stenah ali na posebnih st[illegible]jalih.

Prah in cestna nesnaga, ki sta se vgnezdi[illegible] v suhem vremenu v vse luknjice tkanin in [illegible]ju krtačenje le površno odpravlja, sta posta[illegible] po dežju blatna brozga, ki izpuhteva sedaj [illegible] toplem lokalu svoje nezdrave mlazme. Zato [illegible] moral biti povsod na razpolago poseben, bre[illegible] plačen prostor za garderobo.

A tudi doma mokra garderoba ne more [illegible]činkovati dobro in zdravo. Vse mokre oblačila [illegible] dele bi morali obešati v posebnem prostoru, kjer je po odprtih oknih dovolj zraka, da ji[illegible] tam dobro razprostremo na stolih. Če prosto[illegible] ni dovolj prezračen, se vlažno izpuhtevanje s[illegible] sede na stene in opravo ter učinkuje škodljiv[illegible] na kožo in pljuča. Nezdravo je oblačiti tudi m[illegible]kra oblačila nase. Vlažno obleka teži na pra[illegible]ovira kožno in pljučno dihanje. Pri tem mor[illegible] človek vdihavati tudi velik del vlažno zatohle[illegible] ga zračnega toka, ki se dviga ob telesu iz ogre[illegible]vajoče se obleke.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 8. decembra 1916.)

Domače vesti. V Avelli, Pa., je umrla 26-letna Ana Ribarič, rojena v Gornji Dobrav[illegible] nad Škofjo Loko. Bila je članica SNPJ.

Delavske vesti. V East St. Louisu, Ill., so delavske unije izvoljevale pred sodiščem pravico do stavkovnih straž.

Svetovna vojna. Rumunske armade so ušle iz pasti v okolici Bukarešte. V Berlinu in na Dunaju je bil velik praznik vsled okupacije rumunskega glavnega mesta. Lloyd George, ki je prevzel vlado Anglije, je obljubil delavski stranki dva sedeža v vladi.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

ROPARSKI UMOR V MARIBORSKI OKOLICI

Poštni uslužbenec Ludvik Žunko iz Št. Ilja ob meji ubit in oropan. — Poštna vreča z denarjem izginila

Zadnje mesece se dogajajo v Mariboru in njegovi okolici številni roparski napadi in umori. Umor, o katerem poročamo danes, je v zadnjih petih mesecih prvi! Komaj se je poleglo razburjenje zaradi roparskega umora Goverdiča, ki je za 5000 Din ubil komaj 15 let starega trgovskega vajenca, že so se raznesle vesti o roparskem umoru, ki se je dogodil pri Št. Ilju, zadnji postaji pred avstrijsko mejo.

Žrtev roparskega napada je postal poštni uslužbenec Ludvik Žunko, star 62 let. Že dolga leta je opravljal to službo, h kateri spada tudi odnašanje pošte na postajo Št. Ilj k vlaku ob šestih zvečer. Tudi 18. novembra proti 6 uri zvečer je nesel poštno vreče proti postaji, v vreči je bilo tudi nekaj denarja. Na postaji pa so vedno točnega donašalca pošte ta večer pogrešili, niso pa vedeli, da med tem stari poštar umira nedaleč od postaje. Okrog pol sedme namreč sta dva delavca našla blizu postaje na cesti umirajočega Žunka. Prenesli so ga na njegov dom; bil je še živ, toda že v agoniji, da je zmogel le še vzdihovati: "Pomagajte mi, pomagajte . . ." Kdo ga je napadel in kako, tega niso mogli več izvedeti od njega, malo pred polnočjo je umrl.

Gotovo je bil napad nanj izvršen iz zasede in najbrže sta ga izvršila dva, saj je moral biti napad na tej precej živahni cesti izvršen zelo naglo. Znamenja kažejo, da je dobil Žunko hude udarce po glavi, da se je zgrudil omamljen, zato pa je zločinec ukradel iz poštne vreče ves denar — okrog 14,000 Din — in izginil v noč, zelo verjetno čez mejo na avstrijsko stran. Zaradi tega je policija takoj alarmirala tudi avstrijske oblasti in policijo.

Kdo bi bil izvršil zločin, ni bilo sprva niti domnevati mogoče. Nato so se spomnili nekega hlapca, ki je služil dalj časa v Št. Ilju in so ga zadnje dni spet videli, da se klati po šentiljski okolici z nekim pajdašem. Zelo verjetno je, da je ta zasnoval zločin. Baje so mu že na sledu in pa upajo v kratkem aretirati.

Naj pripomnimo, da se v naši "katoliški Sloveniji" dogaja toliko umorov in zločinov, da se je čuditi, kaj je z vso tisto tako na široko razpredeno "katoliško mrežo." Še bolj čudno je, če povemo, da se večina takih ostudnih umorov dogodi na deželi, na vasi, ki je vsa izročena klerikalnemu vplivu.

Ob tej priliki naj povemo še eno, dve besedi o podiranju evharističnih križev. Lani je bil namreč v Ljubljani evharistični kongres in tedaj so po vsej Sloveniji postavljali verniki oz. farovške uprave velike križe na raznih gričih in gorah. Vse griče so "okrasili" s križi. Zadnje mesece pa se je na več krajih dogodilo, da so neznani storilci te križe podrli in razžagali. Klerikalni tisk je seveda začel kričati, da je to "brezbožni boljševizem", pozabil pa je omeniti, da so se ti napadi na evharistične križe dogajali predvsem v kmečkih krajih, tako v Beli Krajini, v Logatcu, na Štajerskem, torej v krajih, kjer je težko govoriti o boljševikih. Toda tega klerikalci ne marajo ugotoviti. Morda pa je to podiranje križev znak nezadovoljnosti z vlado oz. z njenim reševanjem kmečkega težkega položaja. In ker sede v vladi zastopniki slovenskih klerikalcev, hočejo s takimi dejanji protestirati.

PRIMORSKI SLOVENEC USTREJLJEN V ŠPANIJI

Gre za pilota Križaja, ki je pred 4 leti pribežal iz Italije z italijanskim letalom

Poročila iz Španije pravijo, da je bil tamkaj od upornih nacionalistov ustreljen mlad slovenski pilot Josip Križaj, po rodu iz Primorja. Udeleževal se je državljanske vojne na vladni strani proti fašističnim četam in se udeležil več letalskih spopadov. Bil je zelo spreten in pogumen letalec. V neki zračni bitki pa ga je sovražni letalec sestrelil. Letalo se je vnelo, Križaj pa se je hotel rešiti s padalom. Skočil je s padalom iz letala ter res srečno pristal na zemljo, toda na oni strani fronte. Padel je v roke fašistični vojski, ki ga je ustrelila.

Bralcem je morda še v spominu poročilo pred štirimi leti, da je neki primorski Slovenec pobegnil iz Italije z vojaškim letalom in pristal v Ljubljani. To je bil prav isti Josip Križaj. Lepega dne se je nad Ljubljano pojavilo italijansko letalo in krožilo nad mestom, nato pa na tedanjem provizoričnem letališču v Šiški pristalo. Vaš poročevalec je bil priča tega pristanka. Letalo je letalo čisto nizko nad hišami v Šiški in iskalo hangarja in terena za pristanek. Ker pa je tu obenem proga in več telefonskih in brzojavnih vodov, je bilo pristajanje letal na tem mestu zelo nevarno. Toda pilot tujega letala je bil tako spreten, da je z nizkim letanjem natanko proučil ves položaj ter gladko pristal v bližini hangarja. Seveda je bila oblast opozorjena na letalo, kakor hitro se je pojavilo nad Ljubljano. Ko je vaš poročevalec eden izmed prvih prihitel do letala, je zagledal v njem enega samega pilota — ki je govoril slovensko in izpraševal, kje je sedež letalske komande, ker bi se rad prijavil. No, pa se je pojasnilo, da gre za Josipa Križaja, Slovenca iz Primorja, ki je služil pri vojakih v Vidmu kot letalec. Ker mu poprej niso hoteli dati potnega lista v Jugoslavijo, da bi obiskal svoje sorodnike in ker mu fašistična Italija sploh ni ugajala, je izrabil to priliko. Z vojaškim učnim letalom se je dvignil visoko v zrak ter odletel čez mejo v Ljubljano. Oblasti so pregledale njegove papirje in pregledale natanko letalo, nato pa vzele Križaja pod nadzorstvo. Italija je poslala drugega pilota v Ljubljano, ki je z letalom spet odletel nazaj v Videm. Križaj je ostal pri sorodnikih v Ljubljani, obiskoval neko trgovsko šolo, pred dvema mesecema pa je po izbruhu državljanske vojne odpotoval v Španijo, da kot pilot pomaga španski vladi v vojni proti fašizmu. In v tej vojni je slovenski letalec daleč proč od domačih krajev položil svoje življenje v borbi zoper fašizem, ki ga je imel priliko spoznavati v Italiji.

Skoraj gotovo pa je, da to ni edina slovenska žrtev in ne edini borec na strani španske vlade, kajti iz slovenskih izseljenskih kolonij v Franciji, Belgiji in drugod se je prijavilo baje mnogo prostovoljcev v špansko vojsko.

Požar pri Kamniku.—V Šmarci pri Kamniku je pred nekaj dnevi nastal ogenj v gospodarskem poslopju gostilničarja in posestnika Fortunata Cerarja. S poslopjem vred je pogorela vsa zaloga krme, vsi letošnji poljski pridelki in zaloge sena, pa tudi drvarnice in velik kozolec. Gasilci so preprečili, da se ogenj ni razširil na sosedna poslopja. Škode ima gostilničar za 50,000 Din, zavarovan je bil le za polovico. — Pred desetimi dnevi pa sta pogoreli dve veliki šupi posestnika Ivana Pollaka v Kamniku. Zdaj so orožniki aretirali brata Franca in Miha Vavpetiča, ker sta ta dva imela spravljeno v eni izmed teh dveh šup veliko zalogo zdravilnih rastlin in sta bila zdaj osumljena, da sta nalašč zažgala, da bi prišla do visoke zavarovalnine 100,000 Din. Oba osumljenca so kamniški orožniki prepeljali v Ljubljano, da tu doženejo, ali sta bila res požigalca.

Samomor — nesreča? — V Ljubljani se je v domačem stanovanju ustrelil 21 letni slušatelj prava na ljubljanski univerzi, Ivo Petročnik. Še malo pred smrtjo je instruiral svojo sestro, potem pa je odšel v spalnico, odkoder pa se je kmalu začul revolverski strel. Ko so domači planili v spalnico, so našli sina v mlaki krvi na tleh mrtvega. Ker je fant zadnje čase bil zelo potrt in ves obupan, domnevajo, da je izvršil samomor. Domači pa trdijo, da ni izključena nesreča, češ, da je najbrže gledal revolver, ki pa se mu je nepričakovano sprožil in strel je bil smrtonosen.

Komunistična propaganda. — V Celju se bo vršil te dni proces proti šestim obtožencem, ki jim očita državni tožilec, da so bili organizirani v komunistično celico in da so širili komunizem. Glavni obtoženec je sodniški pripravnik Marko, doma iz Celja.

Še en samomor. — V Ljubljani se je v veliki mestni hiši na Poljanski cesti zastrupila služkinja 18 letna Anica Kavranova, doma od Sv. Križa pri Mariboru. Bila je v službi pri nekem inženirju, pa so jo zjutraj našli mrtvo v njeni sobici. Zastrupila se je s plinom. Zapustila je tri pisma, od teh enega na nekega fanta v Ptuju. Verjetno, da je torej obupala zaradi nesrečne ljubezni.

Zabaven občinski odbor.—Naši klerikalci so zdaj "ta velk gospudje", ker so pač na vladi. Po njih vedenju, pisanju in sploh je videti, koliko dajo na to. Ob vsaki priliki dajejo čutiti, da imajo oblast v svojih rokah. To se je seveda čutilo tudi pri zadnjih občinskih volitvah, ki so se vršile pred tedni. Opozicijske liste so bile marsikje razveljavljene, marsikje pa so tudi pouzmali volilne glasove. Da so ostali tudi klerikalci zvesti diktatoričnemu volilnemu zakonu, smo že nekajkrat povedali. Orožja, ki so si ga skovali nacionalisti za svojo rabo, ko so bili na vladi, tudi klerikalci in njih zavezniki ne marajo dati iz rok. No, in tako se je zgodilo, da so zmagali klerikalci tudi v nekaterih občinah, kjer ob drugačnih prilikah ne bi. Tudi občina Devica Marija v Polju (pri Ljubljani) je v njih rokah. V občinskem svetu oz. odboru sede le štirje opozicionalci. No, pa je prišlo do prve seje po volitvah in večinski odborniki so predlagali, da se prizna iz občinske kase 50 Din nagrade vsakemu izmed šestih zapisnikarjev pri občinskih volitvah. Opozicija je protestirala, čeprav je seveda v veliki manjšini. Pa so se oglasili gospod kaplan, ki so tudi odbornik: "Vi tam dol pa kar tiho bodite!" In so seveda izglasovali nagrado. Potem je župan nekega odbornika sredi njegovega govora prekinil, prisluhnil in ugotovil, da v cerkvi zvoni in da naj gospod kaplan naprej molijo Angelovo češčenje. In večina odbornikov je vstala in molila za kaplanom, le ti štirje opozicionalci so tiho obsedeli v svojem kotu, držeč se kaplanovih besed: "Tam zadaj pa kar tiho bodite!" — Tako nam o tem imenitnem občinskem odboru piše Delavska politika.

Novi angleški vojaški tanki na londonski ulici. —Federated Pictures

Žrtve silike postavljene na cesto

Pomoči iščejo pri delavski tajnici

Washington. — (FP) — Enointrideset delavcev, ki so izgubili delo pri W. A. Case kompaniji v Robinsu, Ill., ker so se v njeni tovarni nalezli silične bolezni, se je obrnilo na delavsko tajnico Frances Perkins za pomoč.

Odslovljeni so bili en dan prej predno je stopil v veljavo nov kompenzacijski zakon v Illinoisu, ki uključuje tudi okupacijske bolezni. V pismu pravijo, da je družba dala zdravniško preiskati vse delavce, ki delajo v oddelku za glaziranje glinastih izdelkov. Vse, pri katerih je zdravnik zasledil silično bolen, je zavarovalna družba zavrgla, nakar so bili kratkomalo odslovljeni, čeprav so delali po deset do šestnajst let.

"Saj nismo skupina piratov, ki bi pričakovali izredno visoke odškodnine. Mislimo pa, kjer je kdo vržen ven na tak način kakor smo bili mi in dobi tak pečat, da ne bo mogoče nikjer več dobil dela, čeprav je lahko še zmožen, tedaj mora biti kakšna postava za take slučaje," pravijo v pismu. "Večina nas je delala pri sušenju in glaziranju lončenih izdelkov, kjer so se dvigali oblaki prahu, toda ni bilo nobene varnostne naprave za požiranje praha. Odkar so bili odslovljeni, so se nekateri dali preiskati pri dobrih zdravnikih, ki so izjavili, da je silična bolezen v drugem stadiju (second degree)."

Perkinsova se je obrnila na governerja Hornerja, kateremu je sugestirala, naj državni zavarovalninski department posreduje pri inšurenc kompanijah za znižanje premij, "kar bi olajšalo situacijo in mogoče napotilo zavarovalnice, da zavzamejo drugačno stališče."

Odškodninski zakon je illinoiska državna zbornica izboljšala zadnjo pomlad tako, da zdaj uključuje tudi okupacijske bolezni. Slaba stran illinoiskega zakona je v tem, da prepušča zavarovanje privatnim inšurenc kompanijam.

Magnatje iščejo bedake med delavci

Stičejo za iznajdljivimi delavci za povečanje profita

New York. — (FP) — Organizirani kapital še nima dovolj inženirjev in drugih tehnikov, katerih naloga je, da stalno skemarijo in tuhtajo nove priganjaške metode, ki naj odstranijo čim več delavcev. Iznajdljive talente so pričeli iskati tudi med delavci, katerim ponujajo razne nagrade, promocije in višje plače za sugestije, po katerih bi se zmanjšali produkcijski stroški, kar pomeni število delavcev.

Industrial Conference Board, podjetniška organizacija, ki je pričela s to kampanjo, poroča, da ta ideja ni brez hasni. Med onimi, ki so dobili nagrade, je neki klavniški težak, ki je sugestiral, kako naj avtomatično operejo zaklano živino, kar je odpravilo ročno delo in — delavce.

V neki kovinski tovarni je nekdo sugestiral pri stroju večje škarje, kar je odpravilo enega operatorja in podvojilo produkcijo vsakega stroja.

Neka filmska družba je zmanjšala transportacijske stroške za $3000 na leto na račun zaslužka v razpošiljevalnem oddelku, ko je osvojila sugestijo nekega delavca za nove vrste filmske zaboje.

Neka večja družba poroča, da po zaslugi svojih iznajdljivih delavcev prihrani od $100,000 do $500,000 na leto. Poročilo ne pove, koliko na boljšem — ali slabšem — so delavci. Prizadetim veleumom je mogoče dala 5% priboljška plače, ako se niso sami odrezali od kruha. Da so odrezali nekoga drugega, povedo številke o kompanijskih prihrankih.

Industrijska unija usnjarjev

Objela bo vse delavce v usnjarski industriji

Washington. — (FP) — Med United Leather Workers unijo in Ladies Handbag, Pocketbook and Novelty Workers unijo je prišlo do dogovora za formiranje industrijske unije za vso usnjarsko industrijo. Objemala bo vse delavce od strojarjev do izdelovalcev torbic in novitet.

V smislu dogovora se vrši konferenca obeh unij v 60 dneh. Sklical jo bo Green, predsednik Ameriške delavske federacije, Matthew Woll, njen podpredsednik, pa bo sestavil združitveno pogodbo. Konferenca se bo vršila pod Greenovim vodstvom. Izdelala bo tudi načrt za veliko organizatorično kampanjo.

Nov korak Mehike v socializacijo

(Nadaljevanje s 1. strani.)

in v kateri namen jo je zasegel. Lastnik ima pravico priziva na sodišče; vlado lahko toži tudi za povrnitev zasežene lastnike, ako ne služi namenu, v katerega je bila zasežena.

Vso zaseženo lastnino mora vlada plačati v desetih letih. Plača jo po davčni vrednosti, katero ocenijo vladni izvedenci. Ako se lastnik s to ocenitvijo ne zadovolji, gre lahko na sodišče, katero zasliši vladne cenilce in poda končni odlok. Proti temu odloku ni nobenega priziva več.

Ta zakon je prav tako revolucionaren kakor je bil agrarni zakon iz leta 1915. Takrat, 1916, je Wilsonova administracija poslala v Mehiko vojaštvo pod pretvezo, da pomaga vloviti "bandita Villo". Da ni ta akcija naletela na velik odpor med ljudstvom, bi bila Wilsonova administracija skoraj gotovo napovedala vojno Mehiki, kakor je to zahteval Hearst, ki ima še zdaj velikanska zemljišča južno od reke Rio Grande.

Po 20 letih se je washingtonska vlada toliko civilizirala, da ni zdaj proti Mehiki zarožljala z orožjem. Predsednik Roosevelt ji je zadnjič v Buenos Airesu vseeno indirektno bral levite, ko je oplazil brezverstvo in se potegnil za — Boga. Možno je, da se je za to "pridigo" skrivalo kaj drugega, na primer novi mehiški socialistični zakon.

Kapitalist grozi uniji konzumentov

New York. — Consumers' Union, raziskovalna organizacija, ki zalaga svoje člane z informacijami o kakovosti raznega blaga in potrebščin, je postala predmet tožbe za kriminalno obrekovanje. Tožbo proti njej je naperila Ron Rico Rum korporacija, katere produkt je unija kemično analizirala in objavila rezultat, ki je neugoden za družbo. Njen podpredsednik J. B. Gosch je rekel, da je pripravljen potrošiti milijon dolarjev proti konzumski uniji, ki ima 18,000 članov. Slednja pravi, da se tožbe nič ne boji in da se je pripravljena boriti za pravico konzumentov, da prejemajo točne informacije o raznem blagu, med katerim je dosti slabega na trgu.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

Proslava stoletnice ameriškega patentnega sistema

Odlični iznajditelji, znanstveniki in zastopniki industrij in trgovine so se dne 23. novembra udeležili proslave stoletnice ameriškega patentnega sistema, ki se je vršila v Washingtonu.

Znani govorniki so poudarjali vlogo, ki so jo igrale iznajdbe pri ustvarjanju današnje industrialne Amerike in razstavljene so bile razne nove iznajdbe, ki predstavljajo najnovejši razvoj na raznih industrialnih poljih. Na čast iznajditelja brzojava se je zopet uprizorila pošiljatev izvirne Morsejeve brzojavke na dveh izvirnih instrumentih. Kot vrhunec proslave je pokojni Thomas Edison sam pozdravil člane konvencije s svojimi besedami s svoje fonografične plošče, zdavnaj povzete.

Zgodovina ameriških patentov je v velikem obsegu zgodovina izrednega gospodarskega in industrijskega razvoja Združenih držav tekom zadnjega poldrugega stoletja. Izobilje prirodnega bogastva dežele, njene obširne poljedelske mogočnosti, ogromna gozdovja in bogati rudniki so gotovo prispevali k temu hitremu industrialnemu razvoju. Pogum, energijo in možgane za tako delo so dali ljudje vseh narodnosti, ki so ustvarili današnji ameriški narod, ali vzpodbujo k njihovi delavnosti in iznajdljivosti je dal sistem patentov, ki je omogočil, da se je ves narod okoristil od njihovih iznajdb.

Kongres sme uzakoniti postave o patentih na podlagi konstitucije, ki pravi, da je kongres pooblaščen napraviti zakone za napredovanje "koristnih umetnosti". Prvi patentni zakon je bil sprejet l. 1796. Pod izvirnim zakonom je bilo do l. 1836 izdanih kakih 55 patentov, ko je kongres ustvaril sedanji patentni sistem. Rok veljavnosti patenta je bil ustanovljen na 17 let. Tekom tega roka lastnik patenta uživa monopol, ki mu zagotavlja izključne pravice za izdelovanje, rabo in prodajo. Po tej dobi patent postane javna lastnina in vsakdo more svobodno izdelovati dotični predmet. Novi načini izdelovanja in iznajdbe ne morejo več postati izgubljena umetnost, kakor se je to nekdaj dostikrat dogajalo.

Nekatere epohalne iznajdbe so bile napravljene in patentirane celo pred patentnim zakonom l. 1836. Tako je Benjamin Franklin izumil l. 1752 svoj strelovod in kasneje uvedel sloviti Franklinov tiskarski stroj. L. 1786 je John Fitch eksperimentiral s prvim parnikom in l. 1794 je Ely Whitney dal Ameriki in svetu svoj "cotton gin", stroj za izločevanje semena od bombaža, ki je omogočil bombaževino. L. 1807 je Robert Fultonov parnik napravil svoj zgodovinski izlet po reki Hudson in par let kasneje je John Stevens izumil dvojne vijake za parnike. L. 1827 je John Walker izumil moderne vžigalice.

Po ustanovitvi patentnega sistema l. 1836 so hitro sledile iznajdbe, ki so popolnoma zrevolucionirale način življenja po vsem svetu. Samuel F. Morse je iznašel električni brzojav že l. 1832 in v istem letu je Saxon uvedel prve magnetno-električne stroje in M. W. Baldwin zgradil svojo prvo lokomotivo. L. 1836 je Samuel Colt dobil patent za revolver, l. 1839 je Charles Goodyear ustvaril novo veliko industrijo, ko je dobil patent za vulkaniziranje gumija. L. 1843 je Charles Thuber zgradil pisalni stroj in l. 1844 je Morse odposlal svojo prvo brzojavko. Tiskalni stroj na dva cilindra je bil patentiran od R. Hoeja l. 1845 in naslednje leto je Elias Howe izumil in patentiral šivalni stroj. Električna lokomotiva in stroj za izdelovanje ledu sta se udejstvovala l. 1851, ko sta bila izdana patenta ameriškim iznajditeljem. Izmed prvih ameriških iznajdb pred civilno vojno naj omenimo stroj po George McKayju, dvigalo po E. G. Otisu, diamantno vrtalo in razne poljedelske priprave. Tekom civilne vojne je John Ericson, švedski priseljenec, zgradil prvo oklopnjačo.

Po civilni vojni se je večina iznajdb nanašala na stroje za štednjo ročnega dela v industrialnih procesih in v poljedelstvu. Mnogi patenti so bili izdani za nove poenostavljene procese in produkte, ki so dvignili obči komfort v Združenih državah: peči, šivalne stroje, stroje za izdelovanje čevljev in druge stroje, ki so omogočili masno industrijo čevljev itd.

Da omenimo le nekatere odlične ameriške iznajdbe one dobe: zračna zavora je bila patentirana od G. Westinghousa l. 1869 in avtomatična zračna zavora l. 1872. L. 1873 je E. Janny uvedel vozno natikalo, l. 1877 je V. Otto patentiral stroj na plin. O. Mergenthal je l. 1884 uvedel stavski stroj. L. 1873 je Thomas Edison dobil svoj prvi "quadruplex" brzojav, po katerem je sledilo veliko število drugih njegovih patentov, vštevši oni za fonograf l. 1877, za mikrofon l. 1877, za filament v električni svetilki l. 1878, s katerim se je začela električna razsvetljava po svetu, in za kinetoskop l. 1893, s katerim se je začela današnja kinematografična industrija in umetnost. Prva telefonska naprava je bila patentirana od Emil Berlinerja l. 1877. Waterman je patentiral svoje nalivno pero l. 1884, Van Sepoele in Sprague pouličnі tramvajski voz l. 1884, Burroughs seštevalni stroj l. 1888. Električni indukcijski motor je bil iznajden od Schallenbergerja l. 1888 in naš Tesla je dal svetu l. 1892 prvi motor za alternatno strujo. Eastman je l. 1888 patentiral svoj "kodak" za brzo fotografiranje. Lake je l. 1894 iznašel podmorski čoln in Selden je l. 1895 patentiral prvi avtomobil. Ob začetku novega stoletja sta Orville in Wilbur Wright uresničila sanje o praktičnem letalnem stroju vsled iznajdbe aeroplana z motornim pogonom. Radio telefon, vacuum radio tube, sintetična smola, hidroplan, televizija in druge iznajdbe spadajo v tekoče stoletje. Skupno število patentov, izdanih od ustanovitve patentnega sistema, znaša več ko milijon. Povprečno se vsako leto izda v Washingtonu od Patent Offica približno 50,000 novih patentov.

Ameriška iznajdljivost je silno prispevala k moderni svetovni civilizaciji, ali umestno je, da se tudi spominjamo velikega dolga, ki ga Amerikanci dolgujejo iznajditeljem drugih narodov. Da le navedemo nekoliko izmed stotin inozemskih iznajdb: prvi parni stroj po Wattu na Angleškem l. 1765 in predilni stroj je izumil drugi Anglež, James Hargreaves, l. 1763. Prvi bicikel je bil zgrajen l. 1779 od Brancharda in prvi plinov balon l. 1783 od Francoza Montgolfierja. Predilnico na pogon je dopolni James Cartwright na Angleškem l. 1785 in umetnost litografije je uvedel Nemec Schefelder l. 1790. Stroj za vezenje, električna baterija, stetoskop, galvanometer, pneumatični obroč, acetilen, parno kladivo, varnostne vžigalice, anilinska barvila, Diesel motor, kakor tudi X-žarki, radium in brezžični brzojav, troje izmed največjih iznajdb vseh časov, je prišlo iz inozemstva.—FLIS.

—Federated Pictures

Joseph Curran, načelnik stavkovnega odbora mornarskih delavcev.

KRIŠTOF DIMAČ

Spisal JACK LONDON. — Iz angleščine prevedel FRANCE MAGAJNA

"Noter," je osorno zarenčal Dwight Sanderson, ko sta potrkala na vrata njegove koče. Čepel je pri kamnitem ognjišču in drobil kavo, ki jo je imel zavito v vrečevini.

"Kaj bi rada?" je hripavo vprašal in stresel zdrobljeno kavo v lonec vrele vode, ki je stal na žerjavici.

"Prišla sva zaradi kupčije, je odvrnil Dimač. "Pravijo, da imaš na prodaj stavbišče za mesto. Koliko zahtevaš zanj?"

"Desettisoč dolarjev. In zdaj, ko sta slišala, se lahko zasmejeta na ves glas. Potem se pa poberita! Tamle so vrata! Zbogom!"

"Zakaj bi se neki smejala? Je na svetu mnogo šaljivejših stvari kakor plezanje na to vašo pečino. Rad bi vaše stavbišče kupil."

"Bi? Ali res? No, me veseli, da slišim pametno besedo." Sanderson se je približal, se usedel nasproti gostoma in položil roke na mizo. Oči so mu neprestano uhajale k lončku, v katerem se je kuhala kava. "Ceno sem vama že povedal in ni me sram ponoviti jo še enkrat. Desettisoč dolarjev. Ali se smejta ali pa kupita. Meni je čisto vseeno."

Da pokaže svoje brezbrižje, je s svojimi oteklimi členki začel bobnati po mizi in se zagledal v lonček s kavo. Minuto kasneje je začel enolično brenčati. "Trarara, trararom, trarara, trararom."

"Poslušaj me, Sanderson," je rekel Dimač. "Stavbišče ni vredno deset tisočakov. Če bi bilo vredno toliko, bi bilo prav lahko vredno stotisoč. In stotisoč ni vredno, to dobro veš. In ker ni vredno stotisoč, tudi ni vredno deset centov."

"Trarara, Trararom," je Sanderson enakomerno brenčal in bobnal po mizi, dokler kava ni začela prekipevati. Odstavil jo je in vlil vanjo pol čaše mrzle vode, da se ustane. "Koliko pa dasta?" je vprašal, ko je zopet sedel na svoje mesto.

"Pettisoč!"

"Čok je zaječal.

Nastala je tišina, ki jo je motilo le Sandersonovo brenčanje in bobnanje.

"Misliš, da sem bedak," je končno rekel starec. "Praviš, če ni vredno stotisoč, tudi ni vredno deset centov. In vendar mi ponujaš pet tisočakov. Torej je lahko vredno stotisoč."

Dimač se je razjaril. "Še dvajset centov ne boš dobil zanj. Boš tako dolgo čakal, da boš splesnel in segnil."

"Od tebe jih bom dobil."

"Ne, ne boš jih."

"No, bom pa čakal, splesnel in segnil," je hladno rekel Sanderson, češ, sedaj je pa konec besedi.

Za svoja gosta se ni več brigal. Začel si je pripravljati kosilo, kakor da bi bil čisto sam v koči. Segrel si je pri ognju pisker fižola in si opražil nekoliko okvašenega kruha. Sedel je za mizo in mirno začel jesti.

"Prisrčna hvala," je zamrmral Čok, kakor da bi ga bil starec vabil k jedi, "prav nič nisva lačna. Saj sva kosila, preden sva odšla sem gori."

"Pokaži mi svoje listine," je končno rekel Dimač. Sanderson je nekaj časa brskal pod vzglavjem svojega ležišča in privlekel na dan šop dokumentov. "Vse je prav in pristno," je rekel. "Tisti papir z velikimi pečati so mi poslali iz Ottawe. Ampak nikar ne misli, da mi je ta dokument podelila deželna uprava. Kaj še! Narodna kanadska vlada sama mi je potrdila pravico do tega stavbišča."

"Koliko deležev si odprodal v teh dveh letih, odkar je stavbišče tvoja last?" ga je vprašal Čok.

"Kaj te pa briga?" mu je Sanderson kislo odvrnil. "Ni ga zakona, ki bi človeku branil živeti samemu na celem stavbišču, ako ga je želja."

"Pettisoč bi ti dal," je rekel Dimač. Sanderson je odkimal.

"Ne vem, kateri od vaju je večji norec," je tarnal Čok. "Dimač, stopi z menoj pred hišo, samo za trenutek! Rad bi ti nekaj povedal na uho."

Z nejevoljo se je Dimač podal tovariševemu prigovarjanju.

"Ali ti še ni šinilo v glavo," je rekel Čok, ko sta stala v snegu pred vrati, "da so tu okoli, kamor oko seže, same ničvredne pečine, strmine in drče, ki niso vredne ficka, ki niso žive duše last in jih lahko dobiš zastonj, kadar te je blaga volja."

"Pa niso dobre za moje nakane."

"Zakaj ne?"

"Koliko milj prav takega sveta je tu okoli, kajne, jaz pa po sili kupujem baš Sandersonov kos. Ali ni to čudež?"

"Skoro bi rekel, je pritrdil Čok.

"In baš to je moj namen," je rekel Dimač zmagoslavno. "Kakor se čudiš ti, tako se bodo čudili tudi drugi. In kadar se bodo načudili, bodo pridirjali k meni. Ne boj se, dobro poznam neko stvar, ki ji pravijo dušeslovje. Poslušaj me, Čok. Iztresel bom nad Dawsonom tako vrečo popra, da bo izkihal iz sebe ves smeh radi tistih jajec, ki mu je še ostal. Molči in pojdi z menoj!"

"Oha!" ju je pozdravil Sanderson, ko sta stopila čez prag. "Mislil sem, da vaju ne bom več videl."

"Koliko je tvoja zadnja cena?" je vprašal Dimač.

"Dvajsettisoč dolarjev."

"Deset ti jih dam."

"Velja. Prodano. V začetku sem hotel prav toliko. Kdaj mi boš odvagal prah?"

"Jutri v Severozapadni banki. Zahtevam pa še dvoje za teh desettisoč. Prvič, da takoj, ko prejmeš denar, odideš iz tega kraja v Forty Mile in ostaneš tamkaj do spomladi."

"Če ni drugega . . . Kaj pa še?"

"V banki ti bom očitno izplačal petindvajsettisoč, pa mi boš petnajsttisoč vrnil na skrivaj."

"Velja tudi to," je rekel Sanderson in se obrnil k Čoku. "Ljudje so rekli, da sem norec, ker sem si osvojil stavbišče za mesto in se tukaj naselil. Pa sem vendarle desettisočdolarski norec, kajneda?"

"Klondike je poln norcev," je godrnjal Čok. "In kadar je nekje polno norcev, mora biti nekdo med njimi srečen, pravim."

Naslednje jutro se je izvršil zakoniti prepis Dwight Sandersonove posesti, "ki naj bo odslej nazivana stavbišče za mesto Trarara," kakor jo je Dimač krstil v kupni pogodbi. V Severozapadni banki je blagajničar odtehtal za petindvajsettisoč dolarjev zlatega prahu in ga izročil Sandersonu. Pri tem se je nabralo šest ali sedem priložnostnih gledalcev, ki so si zapomnili vsoto in prejemnika.

V naselbinah zlatoiskavcev so vsi ljudje sumljivi. Če kdo kaj nenavadnega počne, sumi staro in mlado, da je morda odkril zlato žilo. Tudi če se kdo odpravlja nad lose ali če odide zvečer iz mesta opazovat severni sij, vsi sumijo, da jih hoče prevariti. In ko je počil glas, da je taka odlična osebnost, kakor je bil Dimač, kupila od Dwighta Sandersona za petindvajset tisočakov posest, ki dejanski ni bila vredna ficka, je Dawson hotel vedeti, čemu. Kaj je imel stari Dwight Sanderson, ki je stradal sredi svoje skalovja, kar bi bilo vredno petindvajsettisoč dolarjev? Nihče ni znal odgovoriti na to vpašanje in Dawson je mrzlično pretresaval Dimačevo nedoumno početje.

(Dalje prihodnjič.)

Frank Kroll:

IGRALEC

Pred nekaj leti je dospel v slovensko naselbino v Coloradu rojak iz Chicaga in se ustavil v slovenski gostilni, v kateri je bila zbrana večja družina naših fantov. "Ej, fantje, le sem, koliko vas je, če ste žejni," je zavpil in pomignil salunarju, naj natoči pijačo.

Oči vseh navzočih so se ozrle na radodarnega prišleca, ki je naročil pijačo. Kar sline so se jim cedile, ko so videli, da je med njimi dober človek, ki jim bo pogasil žejo. Salunar je hitro postavil naročeno pijačo na mizo in vprašal neznanca, odkod prihaja.

"Precej daleč sem prišel, iz Chicaga. Sem nekoliko bolehen in zdravnik mi je svetoval, naj grem v gorato Colorado, kjer je dosti svežega in suhega zraka, ki ga moja pljuča potrebujejo. Po poklicu sem namreč brivec in kot tak sem moral delati v zaprtem prostoru, to pa mi je pokvarilo zdravje. Ko bom okreval, bom tukaj skušal obnoviti svojo obrt. Prilika se mi je že ponudila, kajti govoril sem z lastnikom brivnice na bližnjem oglu. Povedal mi je, da jo namerava prodati in se preseliti v Californijo k svojemu bratu. To bo nekaj zame, kajti izvedel sem, da tudi cena ne bo visoka.

Brivec si je pogladil kratko pristrižene brke in ogledoval fante, trdne kranjske grče, ki so se drenjali okrog njega in ga pazljivo poslušali, zaeno pa pridno zalivali žejna grla z zastonjsko pijačo.

"Res lepa prilika, kakor nalašč," so pritrjevali. "Tu boš imel dovolj dela in dober zaslužek. Slovenska naselbina je velika, poleg tega pa prihajajo naši rojaki ob sobotah sem iz bližnjih hribov, kjer kopljejo zlato rudo. Imel jih boš toliko v brivnici, da vsem še ustreči ne boš mogel. Morda boš moral najeti še enega ali dva pomočnika."

Sledil je pogovor o raznih stvareh, medtem pa je brivec pridno naročal pijačo. Na mizo je vrgel stodolarski bankovec in pozval salunarja, naj naredi račun. Ta je kar zazijal, ko je videl toliko denarja, pograbil bankovec in napravil račun. Bila je precejšnja vsota, a to novega gosta ni motilo. Denar, ki ga je dobil od salunarja, ko je ta zmenjal bankovec, je potisnil v denarnico, kjer je bil precej debel zvezek zelenega in rumenega papirja.

"Koliko let ste že v Ameriki?" je vprašal mlad fant, ki je komaj šest mesecev prej prišel v to deželo. Videl je, da ima brivec dosti denarja in po tem je sklepal, da je že dolgo v Ameriki.

"Dvajset let, zakaj pa vprašaš?"

"O, sam ne vem, kar tjavendan sem vprašal," je odgovoril fant v zadregi. Mislil je namreč, koliko časa bo moral biti on v tej bogati deželi, da bo lahko metal stotake na mizo.

"Kaj pa igranje na karte — ali vas veseli? Če hočete, jih lahko parkrat vržemo."

Pivci so se spogledali in šest se jih je takoj odločilo za igro. Zasedli so stole okrog mize in povabili brivca, da se jim pridruži. "Igrali bomo 'poker' za denar," je nekdo pristavil.

Začeli so mešati karte in igra se je pričela. Po par minutah je brivec izgubil že deset dolarjev.

"Vi ste pa tiči," je dejal brivec. "Kakor kaže, me boste kmalu oskubili."

Fant, ki je prej vprašal brivca, koliko let je v Ameriki, se je namrdnil in dejal: "Vidim, da ne znate igrati."

"To še ni nič — kaj bo teh deset dolarjev. Včasi zaigram sto, dvesto in še več dolarjev samo pri eni igri," je odgovoril brivec. "Prav nič se ne cmerim, ti pa sploh ne veš, kako se v Ameriki denar zapravlja.

Fant se je zamislil in žalostno ogledoval brivca, ki je tako lahkomiselno razmetaval denar. Bedak je, Amerika ga je pokvarila, pa ne zna ceniti vrednosti denarja.

Brivec je stavil čim dalje večje vsote in neprestano je izgubljal. Začel je preklinjavati pasjo srečo, karte in parkrat je močno udaril po mizi. Fantom, ki so stali poleg mize in opazovali igro, se je brivec že smilil. Pomilovali so ga, ker je prišel v roke premetenim igralcem, ki ga bodo oskubili za prisluženi denar, njega, ki je povrhu še bolan in je prišel iskat zdravja v coloradske hribe.

"Stric, vi ne boste kupili brivnice," se je oglasil neki fant poleg mize.

"Kaj si rekel?" je vprašal brivec. "Še malo potrpi pa boš drugače govoril. Že dosti sem jih obril in tudi ti mi ne bodo ušli."

Fant je zmajal z glavo in dalje opazoval igralce. Brivec je izgubil nadaljnji stotak in fant je kar žalostno gledal v njegov obraz. Ko sta se srečala z očmi, mu je brivec pomežiknil, toda fant ni mogel doumeti, kaj to pomeni.

Brivcu se je zdelo že dovolj šale. "Treba bo začeti zares," je dejal sam pri sebi. Igra se je obrnila. Kmalu je dobil svoj denar nazaj in nato je pričel skubiti igralce. Fant, ki ga je prej pomiloval, je videl, da je brivec zvit kakor lisjak. To bi bil rad povedal igralcem, a se je bal, da ga ne bi kdo udaril po ustih.

Brivec je obral igralce že za šest stotakov. Kar zijali so od začudenja, ker se je sreča tako nagloma obrnila. Drugi, ki so stvar opazovali od strani, pa so zdaj videli, da je res, kar je brivec trdil, ko je pripovedoval, da zna briti in striči.

Premetenec, ki je igralce skoro popolnoma obral, je naenkrat pričel tožiti, da ga v trebuhu nekaj ščiplje. "Gotovo sem kaj pojedel, kar ne ugaja mojemu želodcu," je tarnal. "Moram vas za kratek čas zapustiti," je pristavil in položil na mizo petdesetdolarski bankovec.

Igralci niso oporekali. Na mizi je bil petdesetak, garancija, da se bo vrnil. Minute so minevale, preteklo je pol ure, a brivca še ni bilo nazaj. Igralci so postajali nestrpni in nekdo je svetoval, da bi bilo vredno pogledati, kje se brivec mudi toliko časa.

Šli so in pretaknili vse kote, a brivca ni bilo nikjer. Vprašali so salunarja, če je v sobi še brivčev kovčeg. On je pogledal v sobo in sporočil, da je tudi kovčeg izginil.

"Potegnil nas je, da bi ga satan," je vzrojil igralec, ki je največ izgubil. "Ni se zastonj ponašal, da je brivec, kajti obril nas je prav pošteno. Nikoli več ga ne bomo videli."

Drugi pa so se praskali za ušesi in mislili na denar, ki so ga izgubili. Toliko časa so garali, sedaj pa so se dali prevarati neznancu, ki je, ko jih je obral, izginil kakor kafra.

Deset zapovedi zoper hripo

Prva zapoced: Utrdi se!

Zavarovati se pred boleznijo je bolje nego bolezen zdraviti. Najboljše zavarovanje zoper hripo pa je utrjevanje, s katerim moramo pričeti dovolj zgodaj in sistematično. Dojenčka nam še ni treba utrjevati, ker reakcijske sposobnosti žilnega sistema pri njem še niso razvite, od drugega leta dalje pa je utrjevanje že priporočljivo. Koža naj pride v dotiko s svežim zrakom, po tej zračni kopeli naj sledi krepko polítje s hladno vodo, nato je kožo odrgniti. Mehke, vroče postelje niso umestne. Odrasli naj se utrjujejo še dalje, zračne kopeli naj združi z telovadbo, menjave mraza in toplote naj se ne boji. Vse mrzle procedure, kakor prhe, kopeli in posebno mrzle kopeli nog, naj bodo kratke in vselej naj nato frotiranje napravi kožo sveže rdečo.

Druga zapoved: Ne prehladi se!

Učenjaki sami si prav za prav niso na jasnem, kaj prehladitev pomeni. Gotovo je vsekako, da povzroča hipna ohladitev nepripravljenega in neutrjenega telesa, če ji ne sledi močna reakcija, obolenja posebno v zgornjih dihalih. Bržkone povzroči nenadna ohladitev kože spremembo v razdelitvi krvi, notranji organi dobe nenadno velik dotok krvi, dočim postanejo kože, in sluznice nosa ter grla malokrvne ter bolj dovzetne za okužitev.

Tretja zapoved: Ne boj se prepiha

Prepih ni sam na sebi nič bolj nevaren od vetra na prostem. Če vladata zunaj in znotraj isti temperaturi, tedaj prepih prav gotovo ne škoduje. Prehlad pa lahko nastane, če vdere v preveč segret prostor hipoma mrzel zrak in zadene telo. V vetru kakor v prepihu je važno, da dihamo skozi nos. Neogreti zrak, ki ga vdihamo skozi usta, povzroči lahko vnetja.

Četrta zapoved: Ne požiraj aspirina tjavendan!

Aspirin kakor drugi salicilni preparati učinkujejo v bistvu tako, da nižajo telesno temperaturo. S tem se tu in tam zgodi, da presekamo začetno hripo, dali pa je v vseh primerih dobro, to je še nerešeno vprašanje. Lahko se zgodi tisto, o čemer so nekaj naivno govorili stari zdravniki: da "udari bolezen noter". Vsekako ni brez nevarnosti, če potlačimo infekcijo, ki se je že pojavila. Prehodno ugodje plačujemo tu pogostoma s poznejšim tem hujšim obolenjem.

Peta zapoved: Znoji se!

Prastara je ideja preganjati strupene snovi z znojenjem iz telesa. Dejansko lahko dosežemo s previdno znojilno kuro odvod skozi kožo, razbremenitev notranjih organov in sluznic ter živahnejši obtok sokov. Obilno znojenje pa ni preprosta stvar, to je težko delo za srce in presnovo. Zato si moramo med znojenjem s hladnimi obkladki na glavo priskrbeti olajšanje, po znojenju pa se moramo dobro osušiti in počivati vsaj eno uro.

Šesta zapoved: Obkladki naj bodo pravilni!

Vsak obkladek, od preprostega ovitja vratu do ovitja vsega telesa, zahteva neke tehnike, brez katere ni učinka. Vlažno platneno ponjavo — hladna ali topla, to ni tako važno — moramo položiti tesno na kožo, plast, ki to pokriva, pa mora pokrivati res dobro in preprečiti zraku dostop do obkladka. To je glavni pogoj, da bo postal obkladek res vroč. Ležati pa mora na koži najmanj eno uro.

Sedma zapoved: Izogibaj se tobaka in alkohola

Velika zmota je, da tobačni dim razkužuje. Dim samo sluznice gornjih dihal draži. Kaja je zato pri vseh katarjih v nosu, grlu, sapniku i. t. d. absolutno prepovedana.

Kuhano vino in grog kot medicina za znojenje lahko včasi učinkujeta dobro v začetnem stadiju okužitve. Da bi pa alkohol znotraj učinkoval razkuževalno, je zelo dvomljivo. Vroča pijača je pač glavno in bezgov čaj ima isti učinek. Pri motnjah v črevesju je rdeče vino včasi dobro zdravilo zavoljo svoje kisline.

Osma napoved: Inhaliraj!

Najprvo je treba skrbeti za dober zrak. Bolniško sobo moramo dobro zračiti, pri tem pa dosežemo hitrejši in boljši učinek, če okno za kratek čas na široko odpremo, nego če ga pustimo trajno malo priprto. Mrzli zrak naj ne zadene naravnost bolnika s hripo, ta naj se torej dobro pokrije in si da ruto čez usta.

Zrak mora biti v bolniški sobi tudi vlažen. Če nimamo razpršilca, postavimo plitko skledo z vodo na peč ali pa obesimo mokre cunje v sobo.

Če hočemo dihalnim sluznicam dovesti lečila naravnost z zrakom, inhalirajmo z aparatom ali pa nad loncem z vročo vodo, ki oddaja solne pare, eterična olja, n. pr. evkaliptovo olje i. t. d. Za razpustitev sluze je posebno priporočljivo terpentinovo olje.

Deveta zapoved: Vlezi se!

Bolniki z vročino spadajo v postelj. Ni junaštvo, če letaš z 39 stopinjami naokrog, in velika je zmota, da postelj človeka slabi. Enakomerne posteljne toplote ne moremo nadomestiti z ničemer drugim. Samo pri zelo starih ljudeh in pri nevarnosti pljučnice moramo paziti. Takšni bolniki naj se v postelji pogostoma obrnejo in večkrat vsedejo.

Deseta zapoved: Pokliči zdravnika!

Hripa je dovolj zavratna bolezen, da se utegne končati zelo slabo, tudi če si se subjektivno dobro počutil in zato nisi pravočasno pozval zdravnika. Zdravnik bo mogel tudi še najzanesljiveje povedati, kaj ti je potrebno, da se iz takšnega obolenja izmažeš brez velike škode in čim prej.

(Po razpr. dr. E. Jolowiecza.)

Ali ste že naročili Prosveto ali Mlatrajne vrednosti, ki ga za mal denar dinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar lahko pošljete svojcem v domovino.

Želodčno zdravilo iskreno priporočano

Pri vseh drugistih

Chicago, Ill. — "Uživam Trinerjevo grenko vino, kadarkoli trpim na želodčnih ali neprebavnih nerednostih, in priporočam ga lahko vsakomur iskreno. — Mrs. Susanna Pavlus." Ne preizkušajte s kakimi drugimi odvajalnimi sredstvi. Uživajte Trinerjevo grenko vino, ki je v zadnjih 45 letih dokazalo, da je najbolj zanesljivo zdravilo proti zaprtju, plinom, slabemu teku, glavobolom, nemirnemu spanju in podobnim težkočam.

— — — — Pišite po brezplačni vzorec — — —
Triner's Bitter Wine Co., 544 S. Wells St. Chicago, Ill.
Send me a free semple.
Name ....
Address ....

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado	$6.00	Za Cicero in Chicago je	$7.50
1 tednik in	4.80	1 tednik in	6.30
2 tednika in	3.60	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.50

Za Evropo je....................$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $..........

1) Ime..............................Čl. društva št..........

Naslov ....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2)..............................Čl. društva št..........

3)..............................Čl. društva št..........

4)..............................Čl. društva št..........

5)..............................Čl. društva št..........

Mesto ....Država ....

Nov naročnik..................Star naročnik..................

Put Them On Your Shopping List

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

■ ■ ■

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

CHICAGO, ILL.